

Vplyv zálohovania jednorazových nápojových obalov na triedený zber

Zavedenie zálohovania bude viesť k strate v systéme triedeného zberu približne v hodnote 4 mil. eur ročne. Tú budú musieť uhradiť výrobcovia ostatných obalových a neobalových tovarov, ktorým za tonu uvedených plastových resp. kovových obalov zaplatia 1,3 resp. 1,7 násobne viac, ako je tomu dnes. Okrem toho bude nutné upraviť schválené ciele zberu tak, aby zohľadňovali vyňatie vybraných nápojových obalov z triedeného zberu. Zálohovanie nebude mať negatívny vplyv na triedenie ostatných zložiek odpadu. Skúsenosti zo zahraničia nenaznačujú, žeby sa v krajinách so zálohovaním miera recyklácie znížila.

Priamy finančný dopad zálohovania na triedený zber bude 4 mil. eur

Zavedenie povinného zálohovania nápojových PET a kovových obalov vyjme tieto obaly zo systému financujúceho triedený zber v obciach a mestách a bude viesť k výpadku príjmov v systéme triedeného zberu, ktorý zabezpečujú organizácie zodpovednosti výrobcov (OZV). Aj keď sa systému znížia náklady, lebo ubudne surovina na zber a triedenie (a tým pádom sa zvýši kapacita dostupnej infraštruktúry), výpadok cennej suroviny z nádob spolu s ušlými poplatkami, ktoré dnes platia za tieto obaly výrobcovia, budú viesť k strate systému. Čisté náklady na prevádzku systému dnes predstavujú približne 40 mil. eur¹.

Triedený zber príde na jednej strane o príjem z poplatkov výrobcov a predaja cennej suroviny PET a hliníka. Na druhej strane sa mu však znížia náklady na zber, keďže množstvo odpadov v nádobách pre plasty a kov výrazne poklesne. Na rozdiel od pôvodného odhadu v štúdií „Skutočná cena zálohy“ používame na odhad dodatočných nákladov detailnejšie údaje na úrovni jednotlivých OZV. Odhadujeme dopad na triedený zber približne vo výške **4 mil. eur ročne** v porovnaní s rokom 2017. Z údajov o čistých nákladoch, množstvách jednotlivých typov vyzbieraných odpadov a výkupných cenách sme odhadli hrubé náklady jednotlivých OZV. Celkové hrubé náklady systému triedeného zberu sme vypočítali ako súčet hrubých nákladov OZV, pričom vyzbierané množstvá sme ponížili o predpokladané množstvo vytriedených PET a hliníkových plechoviek pre každú OZV.

Odhadovaná strata triedeného zberu (v mil. eur bez DPH):

Strata z poplatkov	4,58
Strata z predaja PET	4,88
Strata z predaja hliníka	1,86
Úspora hrubých nákladov na zber	- 7,32
Čistá strata	3,99

Zdroj: prepočty IEP podľa OZV správ o činnosti

Túto stratu budú musieť OZV následne vykryť vyššími poplatkami pre výrobcov ostatných plastových a kovových obalov. Odhadovaný poplatok na plastové obaly by stúpil 1,3 násobne a v prípade kovových obalov 1,7 násobne.

Ciele zberu od roku 2022 sa budú musieť upraviť

Ak chceme, aby mali ciele zberu rovnakú relatívnu náročnosť aj po zavedení zálohovania, bude nutná ich revízia, keďže v ich platnom výpočte sú zahrnuté aj PET fľaše, ktoré budú následne vyňaté z triedeného zberu. Od roku 2019 začínajú platiť tzv. ciele zberu, ktoré stanovujú OZV, koľko odpadu majú v ktorom roku minimálne vyzbierať. Tieto ciele sa odvíjajú od tzv. potenciálu zberu, ktorý na základe analýz zloženia odpadu stanovuje, koľko

¹ Čisté náklady predstavujú náklady na zber, triedenie a zhodnotenie odpadov z domácností vrátane výkupní a školských zberov, nezahŕňajú náklady na zber mimo odpadov mimo domácností ani náklady na propagačné aktivity a vzdelávanie.

kilogramov je z komunálneho odpadu maximálne možné vytriediť. Podľa navrhovaných cieľov by sa malo postupne vytriediť 40, 50 a 60 % z potenciálu. Cieľ zberu 60 % je stanovený pre obdobie 1.7.2021 až 30.6.2022, pričom od februára 2022 bude platiť systém zálohovania. V roku 2024 sa predpokladá miera návratnosti PET fliaš aj plechoviek vo výške 90 %. Potenciál tak poklesne z 572 tis. ton na približne 531 tis. ton od roku 2024. **Splnenie cieľa vo výške 60 % miery vytriedenia z potenciálu by tak znamenal 59 kg/obyv./rok v porovnaní s pôvodným cieľom 63 kg/obyv./rok.**

Zálohovanie nemá vplyv na mieru recyklácie

Viacerí kritici poukazujú na to, že zálohovanie odrádza ľudí od triedenia. Tento vzťah ale nikdy nebol dokázaný. Jedinou krajinou v Európe, kde po zavedení zálohovania poklesla miera triedenia, je Nemecko. V rovnakom čase ale nastala systémová zmena v organizácii rozšírenej zodpovednosti výrobcov, ako aj zásadné zvýšenie množstva energeticky zhodnoteného odpadu z obalov z plastov. V roku 2004 bol pokles miery recyklácie oproti roku 2003 (zavedenie zálohovania) 4 p. b., nasledujúce roky začala miera recyklácie opäť rásť. No kým v roku 2003 Nemecko energeticky zhodnotili len necelých 47 tis. ton plastových obalov, ďalší rok to bol dvojnásobok a v roku 2005 už 200 tis. ton. Od roku 2007 Nemci spaľujú 1-1,5 mil. ton plastových obalov ročne. Okrem toho údaje o množstve zrecyklovaných plastových obalov vykazované pred rokom 2004 v Nemecku sa zásadne líšia od zvyšku EÚ, čo naznačuje, že mohlo dôjsť aj k zmene metodiky.

Podľa Eurostatu je miera recyklácie plastových obalov v krajinách so zálohami približne o 3 % vyššia oproti krajinám bez zálohovania. Miera zhodnocovania plastových obalov je výrazne odlišná v krajinách so zálohami, avšak tento vzťah nie je štatisticky významný. Miera zhodnocovania v skutočnosti závisí od zákazu skládkovania zmesového odpadu v krajine, pričom zákaz skládkovania vedie k zvýšeniu miery zhodnocovania plastových obalov o 26 %. Podľa odhadov IEP zavedenie zálohovania zvýši mieru recyklácie na Slovensku o 0,5 p.b. Je však nutné poznamenať, že údaje Eurostatu nie sú veľmi porovnateľné, lebo krajinu od krajiny často vychádzajú z iných základov a tie sa môžu meniť aj v čase (čo je zrejme aj príklad Nemecka).

Prieskum spotrebiteľov vykonaný v Litve, poslednej krajine, ktorá zaviedla zálohovanie, ukázal, že 97 % spotrebiteľov považuje systém za dôležitý a sú s ním spokojní. Až 95 % spotrebiteľov tvrdilo, že množstvo voľne pohodeného odpadu sa znížilo a **93 % priznalo, že zavedenie systému ich motivovalo k vyššej zodpovednosti pri triedení všetkých druhov odpadov**. Prieskum bol vykonaný dva roky po zavedení zálohovania. Začiatkom tohto roka bol zverejnený aj prieskum realizovaný v Českej republike, podľa ktorého sa k zálohovaniu prikláňa **86 % Čechov**.